

MAGYAR NÉP

POLITIKAI, GAZDASÁGI, SZÉPIRODALMI

KÉPES HETILAP

Előfizetési árak :

Egész évre	44 L.
Fél évre	22 L.
Negyed évre	11 L.
Egy szám ára	1 L.

Felelős szerkesztő :

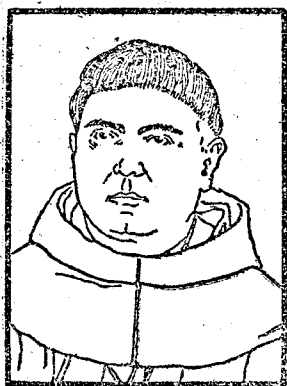
DR. NALÁCZY ISTVÁN.

Főszerkesztő :

GYALLAY DOMOKOS.

Megjelenik minden pénteken.

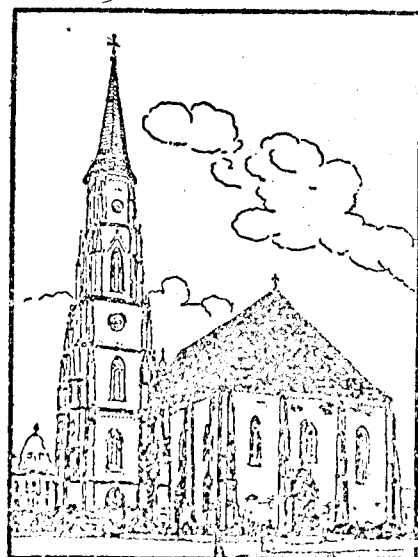
Szerkesztőség és kiadóhivatal :

Str. Regina Maria (v. Deák F.-u.) 35. sz.
TELEFON : 2-87. SZÁM.

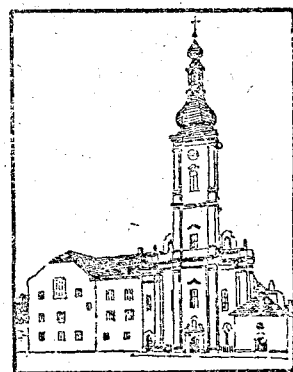
Szent Ferenc harmadik rendjének kolozsvári ünnepei.

A kolozsvári harmadik rend tagjai dec. 1-től 8-ig tartó nagyszabású ünnepséggel ünnepelték meg Szent Ferenc harmadik rendje alapításának 700 éves fordulóját. Szent Ferenc a középkor legérdekesebb és legnagyobb hatást kiváltó szentje tudvalevőleg három rendet alapított. Első a Ferencrendi szerzetesrend, melynek tagjai a köznyelven ismert „barátok”; a második a Szent Klára néven alapított női szerzetrend (a Klarissza apácák) s a harmadik, melyet Szt. Ferenc

világi férfiak és nők részére alapított. A két elsőt szigorú szerzetesi szabályok irányítják, a harmadik mindössze öntudatos keresztény kath. életet ír elő, különösebb rendszabályok nélkül azok részére, akik az életben is gyakorolni akarják a belső elmélyedés és lelki önmegtagadás erényét, mely különben általános keresztény erény. E harmadik rendet 1221-ben, tehát 700 évvel ezelőtt alapította Szent Ferenc s ennek jubileumát ünnepelték most nyolc napon át Kolozsváron.

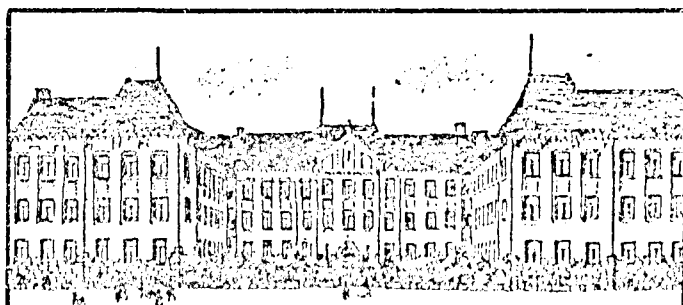

Az egyházi ünnepeket irodalmi és művészi ünnepekkel kapcsolták össze. A nyolc nap alatt az óriási rendi templomban a délutáni órákban Dr. Hirschler József, Dr. Balázs András, Dr. Péter Antal, Szilágyi M. Dózsa, Dr. Szilveszter Ferenc, Balázs Ferenc, Dr. Patay József

egyházi gondnokok beszéltek, 8-án délután pedig gróf Majláth erdélyi püspök zárta be ünnepi beszéddel és Tedeummal a fényes ünnepséget. Ugy az egyházi szónoklatokon, mint az ünnepeken más vallású keresztény testvéreink közül is szép számban vettek részt. A jubiláris ünnepek a kolozsvári katolikus hívek lelkében tartós benyomásokat teremtettek.

Képeink P. Trefán Leonard tartományi főnököt, az ősrégi zárda templomot, a róm. kath főtemplomot és a Marianum nevelőintézetet ábrázolják. Trefán Leonard a munkában izzó és és acélosodó erélynek és akaraterőnek nemes képviselője. Ama szerencsés kezű emberek közül való, akiknek minden sikerül, amihez hozzáfognak. Az alkotások hosszú sora hirdeti fáradhatatlan alkotóerejét. Az elsőrangú „Szent Bona-

ventura" könyvnyomda, ezzel kapcsolatos könyvkötészet, a „Hirnök“ c. jeles folyóirat mind az ő szívós és lelkes munkájának eredményei. Neki köszönhető a műemléki szempontból nagy értékű kolozsvári szeretetház újjáalkotása, a rendi templom hatalmas orgonája s az eleven hitélet, mely a kolozsvári „barátok“ működését jellemzi. Hetedik éve vezet nehéz viszonyok között mint rendtartományi főnök, az erdélyi szerzettartományt sok eréllyel és bölcs mérséklettel.

Az állam és a Magyar Szövetség.

A Magyar Szövetség keletkezése és működése körül felmerült hivatalos és nem hivatalos román nyilatkozatok mind tovább mennek a félremagyarázások terén. A szövetséget hol mint pártpolitikai szervezetet, hol mint egyesületet állítják be. Legutóbb olyan nyilatkozatot hallottunk, hogy, ha a Magyar Szövetség működési körébe vonná a programjában foglaltakat, államot alkotna az államban és az állam fenségjogát (szuverenitását) osztaná meg. E nyilatkozatok teljesen tarthatatlanok és arra vallanak, hogy a Szövetség célját, annak irányát és működési körét nem tudják, vagy nem akarják megérteni. Ismételten hangsúlyoztuk, hogy a Magyar Szövetség a Romániában élő két millió főnyi magyarság kisebbségi képviselője, mint ilyen felül áll a létező és ezután megalakuló pártokon. Létezésének alapja a békeszerződés, mely lehetővé teszi a kisebbségek szervezését jogos érdekeinek védelmére. Nevezzék pártnak vagy egyesületnek: azt a jogát senki el nem vitathatja, hogy a magyarság széles néprétegeinek egyházi, iskolai, nemzeti és kulturális téren előálló jogos kívánságainak a törvények keretein belül feltétlenül érvényt szerezhethet. Alakuló nagygyűlését hatósági engedéllyel, hatósági szervek jelenlétében a nagy nyilvánosság előtt tartotta meg, táviratilag üdvözölte az uralkodót, alapszabályait ott a helyszínen kézbesítette a hatósági közegeknek, azután ugyanezen szabályzatot az illetékes hatóságnak bemutatta. Működése nyilvános volt és az az összmagyarság számtalan sérelmének lehető orvoslására vonatkozott. Ez a való tényállás, ezt bizonyíthatják a Szövetség iratai. Hatósági jogokat nem gyakorolt és így állam sem lehetett az államban, még kevésbé kérhetett részt az állam szuverenitásából. Tarthatatlan és szinte nevetséges felfogás az is,

mintha a Szövetség nem szervezhette kebelében kulturintézményt, mint pl. népirodát. A népirodának üdvös és áldásos volta a tanácsadásra és támogatásra szorult polgárok részére elvitáztatatlan, áll ez különösen a mai viszonyok között, amikor népünk még nem érti az állam nyelvét, nem tudja, hogy ügyes-bajos dolgában hová, melyik hatósághoz folyamodjék,

Különben is bármely egyesület vagy kulturintézmény tarthatott fenn néphivatalt, soha senkinek eszébe nem jutott, hogy államfelforgató célokat tulajdonítson neki. Káán könnyű bogot keresni, ha akarom, feltétlenül megtalálom azt, ha nincs is ott, oda teszem én, mert úgy akarom. Ezen kicsinyeskedések és szörszálhasogatások célunktól el nem téríthetnek. Az államnak egyenlő jogu polgárai akarunk lenni egyházi, iskolai, nemzeti és kulturális téren, ehhez jogot ad nekünk a békeszerződés, ezen joggal élni akarunk és élni is fogunk.

Dr. N. J.

Ki ne ismerné Erdélyben báró Jósika Samut? Áldásos közszereplése a multban, igaz fajszeretete, tiszta, feddhetetlen jelleme, igazságszeretete, törhetetlen hazafisága, nemes, áldozatkész jó szive és fáradságot nem ismerő munkakedve mindnyájunk előtt ismeretes. Hatalmas, eredményekben gazdag pályát futott meg, mindenkor embertársainak javán és boldogulásán dolgozott. Mikor a romániai magyarság féltve őrzött jogainak biztosítására egy táborba tömörült, első utja flozzá vezetett és mint arra legméltóbbat, őt

kérték fel a vezetésre. Nem Ő kereste a vezéri pálcát, a magyarság adta a kezébe. És Ő elfogadta. Megértette és mi is megtanultuk Tőle, hogyha szent ügyünk védelméről van szó, nincs nyugalom, csak egy szent gondolat van: küzdeni rendületlenül, dolgozni kitartással. E munkának eredménye is lesz, mert Ő a mi vezérünk és szent ügyünk lelkes apostola. Adja az ég, hogy megérje nemes fáradozásának gyümölcsét. Bizonyára ez volna életének a legboldogabb napja. Ugy legyen!!

A román politika hírei.

Lemondott a kormány.

Averescu miniszterelnök beadta lemondását. A király azt elfogadta és Take Jonescu külügyminisztert bizta meg a kormányalakítással, aki három napi időhaladékat kért kormányának megalakítására. — A kamara ülésén a kormány lemondását Argentoianu belügyminiszter jelentette be, a kamara a kormány megalakulásáig üléseit elnapolta. A különböző pártok vezérei a kormánybukás hírére értekezletet tartottak, a néppárt erdélyi tagjai testvérkezet nyújtanak az erdélyi nemzeti pártbeli testvéreiknek az együttműködésre, a többi pártok ezután döntenek jövődjö magatartásuk felett.

KÜLFÖLD

Egyezmény az angolok és irek között.

A hosszas küzdelem, amelyet az irek folytattak az elnyomó angolok ellen, befejezéshez közeledek. Írország olyan mértékű szabadságot fog kapni, amelynek alapján tovább élheti és építheti nemzeti életét. Az új alkotmány szerint Írország maga kormányozhatja önmagát, külön parlamentje lesz, védő hadserget tarthat. Viszont közös királya Angliával, aki főkormányzót nevez ki Írország élére. Az angol haderő és főként a tengerészet szabad mozgást kap Írország területén és kikötőiben.

Az új alkotmány vívmányait csak az tudja értékelni, aki ismeri azokat a rettenetes szenvedéseket, amiken a kicsiny ír nemzet hatalmas szomszédjának kapzsisága, zsarnoki féltékenysége miatt átment. Állami önállóságát

ezelőtt 270 évvel veszítette el, forradalmi időkben, amikor a jogrend megszűnik és a hatalmasabb kénye-kedve szerint bánhatik a gyöngébbel. Cromwell Olivér, az angol forradalmi hadak vezére típorta el a királypárti Írországot s Angliába olvasztotta, mint hódított tartományt. Az irek nem nyugodtak bele a szolgaságba. Kitartásuk, bátorságuk, önfeláldozásuk, amellyel szabadságukért évszázadokon át küzdöttek, bámulatraméltó.

Az angolok 1691-ben 12 ezer fölkelőt kergettek ki hazájukból, akik Amerikában telepedtek le. A kis népet anyagilag is tönkretették, amennyiben nem engedték meg, hogy terményeiket Angliában eladják, sőt azt is megtiltották, hogy ír kereskedő Angliába utazzon. Papjaikat letették, ír embernek nem volt szabad hivatalt viselni, vagyonával sem rendelkezhetett szabadon. Míg 100.000 ír hazátlanul bolyongott, addig Írország földjére angolokat telepítettek, az ellenzőket elfogták és rab-szolgáknak adták el. Az otthonmaradottak azonban hol titkon, hol nyíltan tovább küzdöttek zsarnokaik ellen s egyik merényletet a másik után követték el. A vagyoni támogatást az Amerikában megtelepedett irek biztosították az otthon küzködőknek.

Sorsuk csak 50—60 év óta javult valamit, amikor a birtok tulajdonjogát az irek javára rendezték. A harc azonban tovább folyt s legutóbb a világháborúban is az ír-kérdés súlyos nehézségeket okozott az angol kormánynak. A békekötés első éveit pedig nagyon megkeserítették az angolok számára az irek fegyveres fölkelései, bombamerényletei, gyújtogatásai. Az angol birodalom hatalmának tetőpontján végül is nem tehetett mást minthogy békés meg egyezést keresett a számra tiszerte kissebb néppel.

Az ireknek egy töredéke nem akar belenyugodni a megállapodásba, a többség azonban boldogan ünnepli fölszabadulását. Az angol politikai bölcsesség példát adott ez egyezséggel Európa mindazon népeinek, amelyeknek a kisebbségi kérdést előbb-utóbb meg kell oldaniuk.

Összeesküvés Belgrádban. A szerb kormány összeesküvést fedezett föl, amely Sándor királyt és Pasic miniszterelnököt akarta eltenni láb alól. A külföldről, de különösen Bécsből újabban sok gyanus ember érkezett Belgrádba.

Olasz-magyar barátkozás. Az olaszok legnagyobb költőjének, Dantenak emlékezetére Budapesten nagy ünnepélyt rendeztek, amelyen az olasz követ, Cassagnetto egyebek közt a következőket mondta: Az európai politika változásai úgy hozták magukkal, hogy az egykor a szabadságáért együtt ontott olasz és magyar vér egymás ellen folyjon. Az olaszok minden más népnél jobban tudják szeretni a magyart, mint barátot és mint ellenségnek érényeit elismerni. De Olaszországban a történelem után sincs senkinek az a meg-

győződésé, mintha Magyarország ellenséges nemzet volna. Magyarország a fájdalmas csapások után vissza fog térni nemes történelmi hivatásához és mi barátai leszünk. Szívből óhajtjuk a magyar nemzet szabadságát, fellendülését és őszintén kívánjuk, hogy Magyarország barátunk legyen. Magyarország keserű próbákat állott ki, de aki ismeri energiáját, kezdeményező szellemét, hatalmas nemzeti egyéniségéből előtörő erejét, a műveltség és munka minden mezején elért fejlődését, az nem kétekelkedik újjászületésében és azon jelentékeny szerepben, mely reá az új Európa életében vár.

Soproni népszavazás. A magyar közvélemény érdeklődésének fő tárgya: a soproni népszavazás. A szavazás elé az osztrákok akadályokat gördítenek, de a dolog már nem késhetik sokáig, mert a nemzetközi csendőrség, jobbra olaszok, megérkeztek Sopronba. A tervezet szerint anélkül ellenőrzés alatt tizenhat helyen fogják a szavazatokat beszélni. Időpontul a lapok december 14-ét és 16-át jósolják.

A parlament utolsó ülésén az ellenzék, élén Apponyival, követelte a kormánytól, hogy a királypucsból résztvevő képviselőket bocsássa szabadon. Dr. Grátz Gusztáv a maga szerepéről azt vallotta, hogy ő a király és a kormány között megegyezőt akart teremteni s Károlyi lebeszélni igyekezett a meggondolatlan próbálkozásról. Andrassy szintén azt bizonyítja, hogy a király kíséretéről nem volt előzetes tudomása. A nemzetgyűlés kormánypártja az ellenzék indítványát leszavazták.

Adók és adóbejelentések.

Köztudomású, hogy az adókra vonatkozólag teljesen új törvényeket hoztak.

Az újabb törvények szerint mindenki köteles adóbevallást tenni. Még az is, aki írni nem tud. Még az is, akinek semmije nincs. Ha pedig valaki nem ad jelentést, pénzbírsággal, sőt elzárással is megbüntetik. Szükséges tehát, hogy az adókra és a bejelentésekre vonatkozó szabályokat megismerjük.

Tudnunk kell, hogy a régi adótörvények közül csakis a hadmentességi díjra és a betegápolási pótdóra vonatkozó törvények maradtak meg. Ezeket a régi szabályok szerint kell fizetni. A többi adótörvények helyett most három új adótörvényt hoztak.

A fentebb említett három új adótörvény közül egyik szól a *fényüzési és forgalmi adóról*. Aki aranyórát vesz, selyemruhában jár, autót tart, színházba, moziba megy, stb. ezért adót fizet, de ezt a vételkor az eladó a vételárba számítja be. Némely fényüzési adót azonban pl. ha sok cselédet vagy szükségesnél nagyobb lakást tart valaki, be kell jelenteni. A forgalmi adót pedig minden eladás és vétel után kell fizetni.

Csak a kenyér eladása adómentes és ha a földmivelők kis mennyiségben adnak el élelmi cikkeket. Egyébb termékeik eladása után a földmivelők is fizetnek. Ez az adó nagyon szokatlan és hogy azt a földmivelőktől, hogy szedik be, még nincs szabályozva.

A második adótörvény az *egyenes adókról* szól. Ezeket *céduláris* adóknak is hívják. Az egyenes adót kell fizetni: A) a földbirtok (erdő, szőlő, bánya) után, B) a házak (gyárak, raktárak stb.) után, C) mezőgazdasági üzemek (bérletek, állattenyésztés, erdőgazdaság) után. Az adók kiszámítása úgy történik, hogy a föld és házjövendelmét egy bizottság 3. évenként a helyszínen megállapítja. A megállapítás ellen felelbeznit lehet. D) kereskedelmi és ipari foglalkozás után. Ezt rendszeren az üzleti könyvek alapján állapítja meg egy bizottság, mert most már minden iparos és kereskedő köteles a törvény által előírt könyveket vezetni. E) Más jövedelmek után pl. ha valaki kosztosokat tart, butorozott szobát ad ki. F) A fizetések és bérek után. Ez az adó a létminimumot meghaladó összeg után 6% és azt még a katonák, cselédek és munkások is kötelesek fizetni. A létminimum évi 6000 L. az 1500 lakosnál kisebb községekben; 7200 L., ahol 50,000-nél kevesebb lakos van és 9000 L., ahol ennél több van. Az adót rendszeren a munkaadó vonja le és fizeti be. G) A tőke kamatjövendelem (részvényosztalékok, állampapírok szelvényei után járó jövedelmek stb.) után. 5000 L. tőke erejéig a takarékbetét adómentes. Ezt az adót rendszeren nem a tulajdonos fizeti, hanem az, akinél a pénz betétként kezeltek.

Az itt leírt adókon kívül kell még fizetni általános jövedelmi adót is. Összeszámítják ugyanis, hogy a most előszámlált jövedelmekből összesen mennyi jövedelme van valakinek s az így kiszámított összeg után kiszabják még a jövedelmi adót is.

A harmadik törvény a *vagyonadóról* és a *hadinyereségadóról* szól.

Az előbb ismertetett adókat ugyanis évenként kell fizetni. A vagyonadót vagyis vagyonváltságot csak egyszer, ugyancsak a hadinyereségadót is.

Megállapítják, hogy mindenkinek mennyi volt az ingó és ingatlan vagyonának értéke 1921. aug. 1 napján összesen, vagy mennyivel növekedett vagyona a háború folyama alatt és ezen összeg után kell fizetni a meghatározott arányban a vagyonváltságot és hadiadót. Ennek tervezése még vitás.

Ami pedig az adóbevallásokat illeti, 3 féle vallo-más van.

1. A 18 holdnál kisebb birtoku mezőgazdák együttes (kollektív) vallomást adnak, amelyet a községi előljáráóság készít el.

2. A gyári munkásokról is adhat a gyár igazgatósága ilyen együttes bevallást, ha 50 munkásnál többet

foglalkoztat. Ha azonban a munkásnak munkabéréen kívül háza, birtoka vagy egyéb tőkéje van, ennek jövedelmét is be kell vallani büntetés terhe alatt.

3. Minden más egyén a fentebb ismertetett jövedelmekről egy egyéni vallomást (Bejelentést) köteles adni, hogy a fentebb jelzett adóját megállapíthassák.

Ezt a jelentési ívet az adóhivatalokban adják. Kitöltése azonban még a tanulabb embereknek is nagyon nehéz. Azért legjobb, ha a kitöltésre ahhoz értő embereket kérünk fel, akikkel a szükséges adatokat pontosan közölni kell, mert ezeknek elmulasztása mint már említettük, sok bajt okozhat.

Ügyelni kell arra is, hogy az ugynevezett mentességi okokat kijelentsük, amelyek az adó kedvezőbb megállapítását eredményezik. Ilyenek, ha az ingatlanon bekebelezett teher van. A tartozások kamatai, de ezeket igazolni kell. A múlt évben fizetett adókat is ki kell az illető helyen tüntetni. Azt is, hogy a tulajdonos maga is benne lakik a házban, vagy bérbeadás újján értékesít.

Be kell jelenteni az ugynevezett családi terheket is. Ha ugyanis valakinek gyerekei vannak, elhagyott szüleit, rokonait tartja — ezek fejében a jövedelmének egy részét levonják az adóalapból. Nevezetesen 4 személyig 5—5%, azonfelül 7%-ot. Ha pl. valaki az apját tartja és 5 gyermeke van, az adóalapból 34%-ot vonnak le.

Be kell jelenteni a kötelezvényeket és értékpapirokat, mert különben azokat az országból kivinni, az azokon alapuló követeléseket bírói úton érvényesíteni nem lehet. A részvényeket, értékpapirokat valóságos értékükben kell bejelenteni, mert az államnak joga van ezeket olyan árban magához váltani, amilyen értékben a tulajdonos adó alá bejelentette. *Dr. Ujvárosi Miklós.*

HÍREK

Előfizetési díjakat szíveskedjék a következő címre küldeni: Minerva, részvénytársaság pénztárának Cluj Kolozsvár, Str. Regina Maria (Deák Ferenc-utca) 1. sz.

A hadikölcsönök ügye. A hadikölcsönök beváltásáért indított küzdelem egyre szélesebb körre terjed ki. A bánáti és aradi mozgalomhoz Erdély és Bukovina érdekelt felei is csatlakoztak és közelebről Nagyszében együttes gyűlést fognak létesíteni az ügy szorgalmazására. A mozgalom sikerére reményt nyújt Averescu miniszterelnöknek azon kijelentése, hogy a hadikölcsön beváltása csak addig fog késni, amíg Románia és Magyarország közötti elszámolások előre haladnak. A miniszterelnök szerint a hadikölcsönök beváltása csak idő kérdése, ám a beváltást az állam okvetlenül teljesíteni fogja.

A falusi gazdák érdekében áldásos működést

fejt ki a Székelyföldi Földmives Szövetség. Tagjai számára áruraktárakat szervez, gazdaestéket rendez, amelyen gazdasági s egyéb hasznos tudnivalókat tárgyalnak lelkes szakemberek. A Földmives Szövetség termény-, háziipari- és állat-kiállításai megannyi alkalmat nyújtanak a magyar gazdaközönség összehozására és a haladás útján való irányítására. A Földmives Szövetségnek más vidékek számára is a legmelegebben ajánljuk.

Karácsonyi számunk. A *Magyar Nép* karácsonyi száma kétszeres terjedelemben fog megjelenni. Szép versek, kottára vett dalok, érdekes elbeszélések, tanulságos cikkek lesznek benne, meg egy csomó művészi kép. Olvasóinknak lesz mivel eltölteniök ünnepi szabad idejüket.

Iparosok kiállítása Marosvásárhelyt. Erdélynek ipari tekintetben egyik legfejlettebb városa, Marosvásárhely. Erről fog bizonyosságot tenni a kiállítás, amelyet karácsonyra rendeznek az Ipari Múzeumban. Drága külföldi cikkek helyett itten olcsó és jó árukat fog látni a vásárló közönség.

A Magyar Nép ajándéka. Azoknak az olvasóinknak, akik legalább egy negyedévre (11 leu) előfizetnek, újévi első számunkban megküldünk egy füzetet, amely a kitűnő erdélyi származású írónak Gyulai Pálnak Szilágyi és Hajnási című históriás énekét tartalmazza. Általában rajta leszünk, hogy előfizetőinket időnként egy-egy értékes irodalmi munkával lepjük meg, persze annál gyakrabban, minnél nagyobb lesz előfizetőink száma. Tessék jelentkezni.

A friss hó. Friss hó esett, szőlő a puska a mezőben és felgyulnak a vidám vadásztréfák.

Az egyik faluban egy régi, tanult vadász nyulászni ment az ujdonsült jegyzővel. Végre fölugrik egy tapsifüles a jegyző előtt és bántatlanul tova iramodik.

— Miért nem lőtt rá? — kiált a jegyző felé a vadász.

— Ugyan miért lőttem volna. Amugy is elég gyorsan szaladt...

Kolozs megyei magyar gazdák a Gróza miniszter előtt. Ismertettük azokat a sérelmeket, amelyek a falusi magyar népet fenyegetik az agrár lörvény által. A csiki székelyek havasi letelei, a telepések birtoklása éppen úgy veszedelemben forognak, mint a kicsiny egyházak parokiális földjei. A sérelmek között is bántóan igazságtalan eljárás, amit a kényszerbérletek intézői három kolozs megyei falu: Györgyfalva, Pata, Ajton magyarságával elkövettek. Ezek 1914 ben egy magyar főúri birtokból 1—10 holdig terjedő parcellákat vásároltak meg és az elhanyagolt birtokokat szorgalmas munkával rendbehozták. Jött a kényszerbérlet s a magyar kigazdák földjét elvették és románoknak adták kényszerbérletbe. Biztatták ugyan őket, hogy jogos birtokaikat visszakapják, de ez nem következett be, sőt panaszukért a román gazdák megtámadták, a hatóságok pedig büntetik őket. A három falu a Magyar Szövetség irányítása mellett 50 tagú küldöttséggel járult december 7-én Gróza erdélyi miniszter elé, aki a kiáltó sérelem orvoslását megígérte.

A segélybélyeg sorsa. Hír szerint a segélybélyeg-et januárius hó 1-én kivonják a forgalomból s helyette társadalmi bélyeget hoznak be.

Román lap Erdély önkormányzatáért. Nem

félünk kijelenteni, írja a „Steagul“, hogy az erdélyieknek megvan minden erkölcsi és nemzeti joguk arra, hogy becsületos és hamisítatlan közszellemet követeljenek. Erdélyben van még lelkiismeret és nevelés, melynek joga van érvényesülni és orientálni, mikor ellenkező áramlatokról van szó, joga van az ó-királysági rendszerről lemondani. Olyan egységesítés ellen, mely Erdély igazgatását a bukaresti iskola szerint kívánja, minden eszközzel küzdeni kell. Már be kell vallanunk, hogy semmink sincs, amit az erdélyiekre ráerőszakolhatnánk. Nincs jobb közigazgatásunk — alapos állampolgári nevelésről szó sem lehet, nincsenek jobban felszerelt iskoláink — ellenkezőleg sokat remélhetünk és sokat tanulhatunk az erdélyiektől. Azért nyugodtan kell viselnünk, hogy adják át nekünk intézményeiket és hogy önmagukat kormányozhassák.

Haza: Erdélybe. A román hadsereg bevonulása sok magyar család és sok fiatal ember hagyta el Erdély földjét. Ezek közül sokan nem tudták a megcsonkított Magyarország területén megélhetést biztosítani és most visszakiváncsoznak szülőföldjükre. Ezzel számot veve, a magyar kormány arra kérte a román kormányt, hogy mindazoknak a magyar családoknak és egyéneknek, akik annakidején Magyarországra költöztek, tegye lehetővé, hogy visszatérhessenek. Fokozottabb mértékben kéri a magyar kormány ezt azokra nézve, akik erdélyi illetőséggel bírnak. A román kormány valószínűleg nem gördit akadályokat ezeknek a családoknak a visszaköltözése elé és egyetlen feltétellel az, hogy az illető ne legyen politikailag gyanús. Könnyen meg lehet, hogy több ezer régi erdélyi magyar család rövidesen visszaér illetőségi helyére.

Az Emke sérelmei. Az Erdélyi magyar Közművelődési Egyesület 1885-ben alakult meg. Fennállása alatt több mint 12 milliót fordított közművelődési célokra, iskolákat, ovodákat, népkönyvtárakat létesített s az erdélyi magyar közönség áldozatkészségéből vagyonaát megsokszorozta. A román uralom nem nézte rokonzással az egyesület munkáját. A felhalmozódott sérelmeket az Emke december 11-i választmányi gyűlésén tárgyalta. Sándor József t. alelnök főtitkár bemutatta azt a memorandumot, amelyet az egyesület a kormányhoz szándékszik beadni és amelyben föl van sorolva az algyógyi Kun-Kocsárd-féle alapítványi birtok és földműves iskola, valamint más birtokoknak és iskoláknak elvétele. Az emlékirat kitér azokra a tilalmakra is, amelyek az egyesület taggyűjtését, fiókok alakítását gátolják s kéri mindezeknek a sérelmeknek orvoslását. A választmány megbízta a t. alelnök főtitkárt, hogy az emlékiratot személyesen nyújtsa át a miniszterelnöknek és az érdekelt szakminisztereknek.

Erdély állathivitele. A kolozsvári állategészségügyi igazgatóság jelentése értelmében 1921. május 1-étől október 1-ig 16294 ökröt, 33 bikát, 529 tehenet, 22369 sertés és 200 juhot vittek ki Erdélyből. Az október havi kivétel ezzel szemben 6267 ökör, 239 tehén, 93 bika, 4500 sertés és 834 juh.

Heti piac. Az aradi gabonapiacon a kínálat gyenge és élénk forgalom nem fejlődhetett ki. A tengeri ára esett, a buza és liszt árak emelkedtek. Árak: nullás liszt 5.20—5.30, főző 4.50—4.60, kenyér 3.60—3.70, barna 3.30—3.40, korpá 2.10—2.20 kilónként. Buza 3.90, tengeri 3.30 mázsánként. Az állatvásáron a felhajtás

élénk, az árak azonban tartják. Sertés árak emelkedtek. Árak: sertés 14—16, marha 3.50—6 élősúly kilógrammonként, loárak 5—6000 leutól kezdődőleg páronként. A nagyváradi gabonapiacon az árak a következőképen alakultak: buza 3.70, árpa 3.20, zab 2.50, tengeri-ó 3.10, új 2.90 leu m.-ként. A marosvásárhelyi gabonapiac árai: buza 3.40—3.50, zab 2.20—2.40, árpa 3.00—3.10, új tengeri 3.10—3.30, ó tengeri 2.95—3.05 leu méter mázsánként.

Újabb rablógyilkosság. Egyik véres krónikát a másik után kell írunk. Az erkölcsök elvadulása immár kétségbeesítő mértékben veszélyezteti a közhiztonságot. Legújabbán kalotaszegi művelt, jó népének nyugalmát zavarta föl egy rémes rablógyilkosság. Csákány Károly mákói református kántort és feleségét vasárnapra virradó éjszaka gonosz haramiák meggyilkolták és házukat teljesen kifosztották. A kántorék háza falu szélére feküdt, a haramiák a ház falát betörték s azon át bebujva, végeztek a szerencsétlen áldozatokkal. A nyomozás eddigi eredményei arra vallanak, hogy a kegyetlen gázságot kóbor cigányok követték el.

MULATTATÓ

A kolozsvári boszorkányok.

II. Rákoczy György — Erdély szerencsétlensorsu fejedelme Kemény Jánossal, a későbbi fejedelemmel együtt főznie ki 1657-ban a lengyelországi hadjárat tervét. Szerencsétlenségre azonban titkos tanácskozásainak csakhamar híre futamodott s a török szultán is hamarosan tudomást szerzett a dologról.

A közhit azt tartotta, hogy a titkos tanácskozások alkalmával a ko-

lozsvári boszorkányok fejedelmi gyertyatartóján ültek, onnan hallgatták ki a tanácskozást s azért pattant ki oly boszorkányos gyorsasággal, hogy másnap már a kofának beszélgették a fejedelem titkát.

Egy régi kézirat a következő hagyományt tartotta fenn az esetről.

A fejedelem éjféltájig tanácskozott Kemény Jánossal, azután pihenni tért ágyas házába. A fejedelemszöny, a szépséges Báthori Zsófia tudott a tanácskozásról, de nem azért volt asszony, hogy kíváncsiságát el tudta volna hallgatni. Addig cirogatta hát férjét, addig hízelt neki, míg az végre kifacscentette a titkot, de megfogadtatta feleségével, hogy senkinek sem szó róla. A fejedelemszöny fogadta is a titkokartást. Meg

is őrizte mindaddig, míg legbizalmasabb udvarhölgyével nem találkozott. Hogy sokáig ne furja az oldalát, megosztotta vele a bizalmas közlést, erősen megígért vele, hogy senkinek el nem mondja. Azonban ez udvarhölgynek is volt egy igen bizalmas barátja az udvarban. Nem is soká kellett várnia az alkalmat, hogy vele találkozzék.

— Édes lelkem, hugomasszony! — mondja neki. — Nevezetes dolgot hallottam a fejedelemasszonytól. De meglátta kegyelmed, hogy tovább ne menjen a szó, mert abból nagy baj kerekednék mindkettőnk fejére.

Igaz hát a titkot már hárman tudják a fejedelmen kívül. Kemény Jánossal négyen.

Másnap reggel a fejedelem udvari bolondja a piacon kószál s hallja a kofák közt a nagy sugást-bugást. Közéjük furakodik hát s megtudja tőlük a nevezetes hirt szörnyű titoktartás ígérete fejében. Alig várja, hogy a fejedelemhez bejusson s közölje vele a dolgot.

fejedelem még az ágyban heverészeit, mikor belép hozzá a bolond.

— No, mi hír a városon, koma! — szólítja meg a fejedelem a bolondot.

— Nevezetes hír vagyon a városon, mondja a bolond, de nem mondhatom meg, mert titok.

A fejedelem azonban nem hagyott neki békét. Végre is a bolond kénytelen volt elmondani a titkos hirt.

— Azt beszéltek a kofasorban, hogy az éjjel elvégeztétek Kemény Jánossal, hogy Lengyelországra menjete. De hát azt elvégeztétek-e, hogyan jőjjetek onnan vissza?

A fejedelem megdöbbsent a bolond szavainak hallatára és fölötte csodálkozott, hogy a titok ilyen formán a saját forrásához tért vissza. Az udvarmester utján szigorú vizsgálatot indít, hogy tudja meg, honnan eredt a hír. Az udvarmester egész a fejedelemasszony udvarhölgyéig felnyomozta a hír eredetét s látván, hogy a vége a fejedelemasszonyra s onnan magára Rákóczira hárul, abban hagyták a nyomozást s a titok kihallgatását s lefecségetését a boszorkányokra fogták.

Csüri Bálint.

GAZDASÁGI ÉS SZÖVETKEZETI ÉLETPÉNTÉSEK

A telepéseket érintő törvényekről.

A törvényhozás közelebből két olyan törvényt alkotott, amelyek a Romániához csatolt területek telepeseit igen közelről érintik. Az egyik a földreform törvény a melynek 10. cikke alapján az 1885. évi január hó 1. után telepítetteknek ingatlan jutaléka kisajátíttnak egészen addig a határig, mely a 92. cikk szerint jogosítottoknak kielégítése céljából az illető vidékekre nézve kiszabott. Ez más szavakkal azt jelenti, hogy a telepések birtokai 7, illetve ahol a megmívelhető föld nem elegendő az összes igényjogosultak 7 k. holdig terjedő kielégítésére (98. cikk) 5 k. holdnál kisebb területre is csökkenthetők.

A Romániához csatolt területen 1885 január hó 1. után állami támogatással 23 telepese község létesült, 49.296 k. hold területén, 2220 családdal és mintegy 15.500 lélekszámmal. A törvény nem tesz különbséget állami és magán telepítések között s ezért valószínű, hogy a kisajátítás a magántelepítőkre is ki fog terjesztetni, amikor az érintett telepese családok száma 2330-ra fog emelkedni 16.500 lélekkel. Ezek közül 2250 család magyar, 80 család pedig bolgár.

A telepállományok nagysága 5—50 k. hold között változik. Az u. n. munkástelepek jutaléka kisebb területben volt megállapítva és így ezek alig fognak a törvény által sújtatni, de ezek száma elenyészően csekély, míg a telepések zömét képező gazdálkodó telepesegek mindenképpen meg fogják érinteni a törvény, holott azokhoz igen sok helyen nehéz, sok verejtéket hullató telektelepítési munkák árán, erdőirtással, alagosövezéssel, ármentosítással stb. jutottak hozzá.

De lássuk, hogy az összes igényjogosult lakosok

földdel való ellátása érdekében volt-e szükség a törvény ezen intézkedésére? Egészen határozottan megállapíthatjuk, hogy nem, mert ki van mutatva, hogy az összes igények kielégítésére 1,600.000 hold terület szükséges, már most feltéve, hogy ez a terület nem kerül ki a nagybirtokokból, akkor mennyivel szaporíthatja a telepesektől elveendő terület a kiosztható földet? Amint fentebb megírjuk a 2330 telepes család 48.296 k. hold területet foglal el s feltehetjük, hogy igényjogosultakként legalább 7 hold a telepes igényjogosultaknak is kiadódik, mert a törvényt nézetünk szerint nemzeti-ségi különbség nélkül kell alkalmazni. A telepes igényjogosultak száma azonban a teleletelepülés óta legalább 5000-re szaporodott s így ezeknek törvénytörvény szerinti földszükséglete 35.000 holdra becsülhető, minél fogva mindössze 13.000 hold kifizető ható telepesföld marad fenn, az pedig a szükséges 1,600.000 k. holdnak mindössze 0,8% százalékát teszi ki. Hát vajon érdemes-e ezért a nyolcvanadik %-ért a kisemberek sorába tartozó 16.500 ma már jó román állampolgárt léte egyedüli alapjában megtámadni és lelki egyensúlyát feldőnteni.

Mi mindig a békés megértés hangját keressük és ezúttal is azon reményünknek adunk kifejezést, hogy a törvény végrehajtó szervei be fogják látni, hogy az a csekély földterület, amit a telepektől vehetnek el, nem fog arányban állani azokkal az elégedetlenséggel, amelyet szülni fog és a törvény szigorú végrehajtása ellenkeznek úgy a socializmus mint a sokat hangoztatott demokratizmus elveivel.

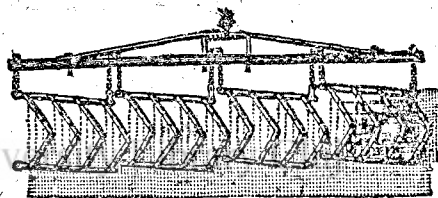
A szeptember hó 26-án megtartott marosvásárhelyi gazdanagygyűlés már felemelte tiltakozó szavát a törvény fenti rendelkezéseinek végrehajtása ellen, mind e mellett az érdekelte telepesek figyelmét is felhívjuk arra, hogy tanulmányozzák át gondosan a törvény 92. cikkét, kísérvék figyelemmel az igényjogosultság megállapítása érdekében kitűzendő határidőket és jelenték be igényjogosultságukat úgy a maguk, mint hozzátartozóik részéről úgy a saját telepállományukra mint azon felül is abban az esetben, ha saját és családtagjaik törvénytörvény szerinti igényjogosultsága telepállományaik területét meghaladná.

A törvény 10. cikke a következő telepes községeket érinti, mint olyanokat, amelyek 1885 január hó 1-én létesültek. Vajdahunyad, Bódófalva, Vadászerdő (Ujszentes), Bolgártelep, Bálinc, Begahosszupatak, Begamonostor, Facsád, Fehértelep, Izszfalva, Mosnica, Nőrincse, Stancsófalva, Temesrékás, Váróros, Déva (ujtelep), Felsődeirehem, Fehéregyháza, Kolozskara, Marosudás, Magyar-nemegye, Nagysármás és Vice. Magántelepítések tudomásunk szerint Cserrakeresztúron és Szirigyszentgyörgyön vannak, de lehetnek más helyeken is.

A telepeseket érdeklő másik törvényről máskor fogunk ismertetést közölni. *Szász István.*

A takarmányinségben szenvedő vidékek földmivelői kéréssel fordulhatnak a prefektusokhoz aziránt, hogy takarmányt hozasson az inséges vidékre. A földmivesek annak örülnének a legjobban, ha a kormány a katonai beszállásolásoktól mentesítené őket, mert a legnagyobb inség az állatokkal együtt való beszállásolások nyomán jár.

A rétek tavaszi boronálása. A rétek fogasoláshoz a merev keretekkel bíró boronák nem alkalmasak,

mert ezek nem végeznek tökéletes munkát, mivel csak végigtáncolnak a rét felületén s nem alkalmaz-

kodnak a talaj egyenletlenségéhez. Erre csak a tagolt, főként pedig a láncboronák, az úgynevezett rétboronák képesek, a melyeknek egyes fogai láncszemek közé vannak foglalva. Egy tagolt boronát mutat be a mellékelt ábra. Nehéz talaju, könnyen összetörmődő és a természettől fogva soványabb rétek és legelők ápolásánál a késes boronák (skarillikátor) tesznek kitűnő szolgálatot.

MEGJELENT az Erdélyi Gazdák zsebnaptára

200 oldal terjedelemben kapható az „Erdélyi Gazda” kiadóhivatalában, Kolozsvárt, Attila-utca 10. Ára 20 Leu.

5 db. megrendelése esetén 25% engedmény.

KARACSONYI KÖNYVUJDONSÁG!

Megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

Magduska meséskönyve

A legbájosabb és egyben tanulságos új gyermekmesék 8—14 év közti lányok és fiúk részére. A finom papíron nagy, tiszta betűkkel nyomtatott 160 oldalas, kemény táblába, vászonsarokkal kötött könyv bolti ára 28 leu. A pénz előleges beküldése esetén bérmentve küldi a szerző: *Dr. Ikafalvi*

Dénes Jenő, Kézdivásárhely.
Ismételadónak engedmény.

CAROL LASSEN, CLUJ NEMZETKÖZI SZÁLLITÁSI VÁLLALAT.

Gyűjtőkocsika fölvesz bármely államból rendelt gazdasági darabát és azokat a rendelők vasutállomásain átadja. :: Rendkívül olcsó szállítási díjak.